

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА  
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

ПОГОДЖЕНО

Директор Навчально-наукового інституту  
фінансів, економіки та менеджменту  
д.е.н., професор

 І.В. Черниш

« 31 » березня 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії  
ректор

д.е.н., професор

 В.О. Оняшенко

« 5 » березня 2021 р.



## ПРОГРАМА

### ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

зі спеціальності 051 «Економіка»,  
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»,  
освітній рівень «бакалавр»  
(нормативний термін навчання на 3-й курс)  
на основі ОС молодшого спеціаліста

Програма затверджена на засіданні Вченої ради Навчально-наукового інституту  
фінансів, економіки та менеджменту від «31» березня 2021 р. № 33

ПОЛТАВА 2021

## **1.ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**

Програма складена відповідно до стандарту вищої освіти України за спеціальністю 051 «Економіка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Фахове вступне випробування проводиться на підставі нормативного змісту підготовки бакалавра за спеціальністю 051 «Економіка», сформульованого у термінах результатів навчання, з використанням загальнодержавних методів комплексної діагностики.

Метою фахового вступного випробування є перевірка та оцінювання теоретичної та практичної підготовки вступника, встановлення рівня його знань з основних фахових дисциплін, їх відповідності вимогам стандарту якості освіти, положенням про ступеневу освіту, навчальним планам і програмам підготовки фахівців.

Фахове вступне випробування зі спеціальності 051 «Економіка», проводиться Екзаменаційною комісією, яка затверджується наказом ректора Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», на підставі програми, затвердженої на засіданні приймальної комісії.

Склад комісії визначається з урахуванням специфіки спеціальності. В роботі комісії беруть участь спеціалісти і провідні викладачі з дисциплін, що включені до складу екзамену. Екзамен проводиться шляхом виконання та подальшої оцінки комплексного кваліфікаційного завдання.

## **2.ЕТАПИ ТА ЗМІСТ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ**

Фахове вступне випробування складається з тестової перевірки знань абітурієнтів. Тестова перевірка знань охоплює наступні дисципліни:

- економічна теорія;
- інформатика;
- макроекономіка;
- мікроекономіка.

Проведення вступного фахового випробування повинне ґрунтуватись на наступних принципах:

- уніфікація методики та умов проведення фахового випробування;
- забезпечення інформаційної та психологічної підготовки вступників до фахового випробування;
- зв'язок внутрішньовузівського контролю з галузевою системою атестації та ліцензування фахівців;
- дотримання вимог секретності при використанні чи зберіганні матеріалів діагностики.

## **3. ВИМОГИ ДО ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ**

Тестові завдання повинні бути закритої форми, мати чотири варіанти відповідей, серед яких вірна одна.

Кількість тестових завдань з відповідної дисципліни визначається в

залежності від кількості відведених годин на її вивчення. Загальна кількість тестових завдань складає 40.

#### **4. ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ**

Протягом однієї астрономічної години здійснюється тестування з використанням стандартних білетів.

Кожний студент вносить в бланк для відповідей свої реквізити і протягом 60 хвилин відповідає на тестові завдання.

#### **5. СТРУКТУРА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЗНАНЬ**

Фахові вступні випробування оцінюються за стобальною шкалою (від 100 до 200). Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо результати фахового вступного випробування складають не менше ніж 125 балів. Перевірка тестових завдань здійснюється за ключем.

Загальна оцінка знань вступників визначається сукупністю правильних відповідей. Вагомість одного тестового завдання 2,5 бала. Максимальна кількість балів, яку може набрати вступник – 200.

Таблиця критеріїв оцінювання знань:

Кількість правильних відповідей	Бали	Кількість правильних відповідей	Бали
1	102,5	21	152,5
2	105	22	155
3	107,5	23	157,2
4	110	24	160
5	112,5	25	162,5
6	115	26	165
7	117,5	27	167,5
8	120	28	170
9	122,5	29	172,5
10	125	30	175
11	127,5	31	177,5
12	130	32	180
13	132,5	33	182,5
14	135	34	185
15	137,5	35	187,5

16	140	36	190
17	142,5	37	192,5
18	145	38	195
19	147,5	39	197,5
20	150	40	200

## **6. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ВСТУПНЕ ФАХОВЕ ВИПРОБУВАННЯ**

### **Економічна теорія**

Економічні закони, принципи і категорії. Система економічних законів. Методологічні аспекти пізнання, механізму дії та використання економічних законів.

Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції економічної теорії.

Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика. Економічна теорія як основа економічної політики. Основні напрями, пріоритети, методи, інструменти економічної політики.

Економічні потреби суспільства, їх суть та структура. Піраміда Маслоу. Поняття безмежності потреб. Закон зростання потреб та механізм його дії. Проблеми використання закону зростання потреб у процесі виробництва матеріальних благ. Економічні блага.

Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація. Суперечності інтересів економічних суб'єктів та форми їх розв'язання. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного розвитку. Економічна система, її сутність та основні структурні елементи. Типи економічних систем. Традиційна економіка. Економічна система вільного капіталізму. Командно-адміністративна система. Система змішаної економіки. Перехідні економічні системи, їх зміст та основні риси. Формування інституційних та економічних умов переходу до нової системи господарювання. Криза та розпад командно-адміністративної системи і необхідність переходу економіки постсоціалістичних країн до ринкових відносин. Концепції різноманітності форм переходу різних країн до ринкової економіки.

Основні напрями формування сучасних ринкових відносин. Формування державного і ринкового механізмів регулювання економіки.

Власність як економічна категорія. Суб'єкти та об'єкти. Типи, форми і види власності. Основні тенденції розвитку власності на сучасному етапі. Необхідність різноманітних форм власності в ринковій економіці.

Трансформація форм власності в Україні. Роздержавлення. Приватизація. Світовий досвід. Сучасний стан власності в Україні. Економічні школи щодо періодизації суспільного розвитку. Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Зміст і структура суспільного виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво, їх сутність і взаємозв'язок.

Ресурси виробництва та їх види. Використання економічних ресурсів. Абсолютна та відносна обмеженість (рідкісність) ресурсів. Межа економічних можливостей.

Економічний вибір. Крива виробничих можливостей. Основні фактори виробництва та їх взаємозв'язок. Ефективність виробництва, її сутність та соціальні показники.

Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Еволюція товарного виробництва. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Проста і розвинена форми товарного виробництва, їх спільні риси та відмінності. Товарне виробництво як основа ринкової економіки та його роль в економічному розвитку суспільства.

Товар і його властивості. Вартість. Мінова вартість. Споживча вартість та її показники. Теорії вартості: трудова, маржиналістська і неокласична. Розвиток товару і товарного виробництва за сучасних умов.

Теоретичні концепції виникнення та сутності грошей. Функції грошей. Історичний підхід у розгляді функції грошей. Види грошей: паперові, металеві, кредитні, безготівкові, електронні. Обіг готівкових та безготівкових грошей. Сучасні зміни в грошовому обігу. Закон грошового обігу. Історичний досвід України в створенні національної грошової одиниці.

Теоретичні засади становлення ринкових відносин. Об'єктивні передумови виникнення ринку. Поняття ринок. Риси, структура та функції ринку. Види ринків. Критерії класифікації ринків та їх структура. Характерні ознаки сучасного ринку.

Об'єктивна зумовленість та сутність ринкової інфраструктури. Основні суб'єкти ринкової економіки. Держава як суб'єкт ринкового господарства. Соціально-економічна характеристика елементів ринку та умови їх формування в Україні.

Сутність попиту і фактори, що його визначають. Закон попиту. Крива пропозиції та її властивості. Зв'язок між пропозицією і ціною. Нецінові фактори зміни пропозиції. Зміщення кривої пропозиції під впливом дії нецінових факторів. Особливості формування і зміни кривих пропозиції в перехідних економічних системах.

Ринкова рівновага. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Фактори, які впливають на зміну ринкової рівноваги.

Сутність ціни. Механізм формування і функції ціни. Види ціни. Концентрація ціноутворення по Маршалу.

Сутність конкуренції. Місце конкуренції в ринковій економіці. Форми конкуренції. Типи конкурентної поведінки. Функції конкуренції. Методи конкурентної боротьби. Позитивні й негативні наслідки конкуренції.

Монополія та типи монополізації. Види монополії. Монопольна влада. Критерії та межі монополізації економіки. Ринок монополістичної конкуренції. Особливості монополістичної конкуренції. Олігополістичний ринок. Суть олігополії. Олігополія і конкуренція. Олігополія та економічна ефективність.

Антимонопольна політика і антимонопольне законодавство. Світовий досвід створення антимонопольного законодавства. Проведення антимонопольної практики. Антимонопольна політика в Україні.

## **Інформатика**

Основні поняття економічної інформатики: види, властивості економічної інформації, інформаційні ресурси, технічні засоби обробки інформації, інформаційні технології та системи.

Типова структура технологічного процесу обробки інформації при рішенні економічних задач. Способи та режими обробки економічної інформації. Технології передачі та представлення інформації.

Призначення та основні можливості електронних таблиць. Загальні відомості про табличний процесор MS Excel. Операції з робочими аркушами.

Види даних в MS Excel. Введення, редагування, копіювання і видалення даних. Заповнення даними діапазону комірок. Форматування даних.

Види посилань на комірки. Формули і стандартні функції. Майстер вставки функцій. Перевірка даних та створення списків.

Основні поняття. Вибір типу діаграми. Застосування майстра діаграм. Настроювання діаграм.

Сортування даних у таблицях. Фільтрування даних за допомогою автофільтру.

Використання розширеного фільтру. Обчислювальні критерії.

Використання підсумків даних. Група та структура даних.

Створення зведеної таблиці. Робота зі зведеними таблицями. Створення діаграм за зведеними таблицями.

Призначення інструменту оптимізації – «Пошук рішення». Параметри пошуку рішення.

Призначення та правила застосування засобу Підбір параметра. Виконання банківських розрахунків.

## **Макроекономіка**

Предмет макроекономіки. Макроекономічні показники в системі національних рахунків. Загальна характеристика макроекономічних показників. Система національних рахунків. Порядок обчислення показників системи національних рахунків.

Попит і пропозиція на ринку праці. Безробіття, політика зайнятості. Сукупний попит і сукупна пропозиція. Класична та кейнсіанська модель рівноваги.

Монетарна політика, види монетарної політики. Антиінфляційна політика, види антиінфляційної політики. Інфляція попиту, інфляція витрат,

крива Філіпса, напрями антиінфляційної політики (довгострокова та короткострокова антиінфляційна політика). Графічна інтерпретація, інфляційних очікувань.

Структура споживання, показники впливу на рівень споживання, гранична схильність до споживання. Середня та гранична схильність до споживання.

Макроекономічні фактори інвестування. Мультиплікатор інвестицій. Інвестиції як складова сукупних витрат. Види інвестицій, показники інвестиційної активності.

Складові сукупних витрат. Показники визначення споживання, державних закупок, інвестицій, чистого експорту.

Кон'юнктурні коливання економіки. Зовнішні і внутрішні причини циклічності. Графічна інтерпретація розвитку національної економіки. Характеристика макроекономічних показників в фазах економічного циклу.

### **Мікроекономіка**

Економічна теорія і мікроекономіка як її складова частина. Місце і роль мікроекономіки в системі економічних наук. Історія зародження мікроекономіки, періодизація її розвитку. Об'єкт і предмет мікроекономіки та її наукова проблематика. Завдання мікроекономіки, її функції. Сучасні напрями розвитку мікроекономіки: теорія ігор, теорія суспільного вибору, теорія вибору в умовах невизначеності і ризиків.

Суб'єкти й об'єкти економічних відносин на мікрорівні, їх взаємодія. Мета й особливості функціонування типових суб'єктів мікроекономіки. Модель кругообігу товарів і платежів. Крива виробничих можливостей. Обмеженість економічних ресурсів та альтернативність способів їх використання.

Методологія мікроекономічного аналізу. Літературний, табличний, алгебраїчний та графічний способи відображення економічної інформації. Економічне моделювання. Граничний і функціональний аналіз. Позитивна та нормативна мікроекономіка.

Поняття потреби, класифікації потреб індивіда та мотивацій його поведінки. Ієрархія потреб Маслоу. Економічні і неекономічні блага, їх властивості та критерії класифікації.

Корисність благ як економічна категорія. Кардиналістський підхід до аналізу корисності. Загальна і гранична корисність. Відображення корисності за допомогою математичних функцій, способи її обчислення. Перший закон Госсена. Зв'язок корисності блага з його ціною та обсягом споживчого попиту.

Оптимізація споживчого вибору (рівновага споживача). Кардиналістський підхід до оптимізації споживчого вибору. Еквіваріантний принцип, його універсальне значення для економічної теорії. Другий закон Госсена.

Уподобання як відправний фактор споживчого вибору. Система уподобань споживача, її основні елементи: здатність до ранжування доступних альтернатив, транзитивність уподобань, ненасичуваність благами. Зовнішні умови раціонального вибору: різноманітність благ та повна інформованість споживача.

Крива байдужості як модель споживчих уподобань (переваг). Карта кривих байдужості та їх властивості. Нахил кривої байдужості. Гранична норма заміщення двох благ (MRS) та способи її обчислення. Динаміка MRS у поясненні форми кривих байдужості.

Бюджетне обмеження споживача. Рівняння бюджетного обмеження та бюджетної лінії. Бюджетна лінія як модель споживчих можливостей. Карта бюджетних ліній, їх властивості. Ординалістський підхід до оптимізації споживчого вибору. Графічна модель внутрішньої та кутової оптимізації.

Реакція споживача на зміну його доходу. Побудова лінії «дохід-споживання». Побудова лінії розширеного бюджетного обмеження. Графічний аналіз розподілу споживчих витрат і виявлення споживчих переваг. Розташування і нахил лінії «дохід-споживання» як критерій класифікації споживчих благ. Форма кривої «дохід-споживання» для різних груп благ. Нормальні і неякісні блага. Криві Енгеля. Закони Енгеля. Функції Торнквіста.

Реакція споживача на зміну цін товарів. Побудова кривої «ціна-споживання». Форма кривої «ціна-споживання». Побудова кривої індивідуального попиту.

Загальний ефект від зміни ціни блага та його складові: ефект заміщення й ефект доходу. Моделювання ефектів доходу і заміщення за концепцією Хікса та Слуцького. Особливості впливу ефектів доходу та заміщення на попит індивіда.

Поняття ринкового попиту. Попит на економічні блага в умовах ринку досконалої конкуренції. Способи моделювання споживчого попиту: табличний, аналітичний та графічний. Закон попиту. Функція попиту від ціни. Зміна величини попиту: переміщення вздовж кривої попиту. Нецінові фактори ринкового попиту. Зміна попиту під впливом нецінових факторів: графічна інтерпретація. Парадокси закону попиту: ефекти Веблена та сноба, причини їх існування.

Поняття ринкової пропозиції. Пропозиція благ в умовах ринку досконалої конкуренції. Способи моделювання пропозиції: табличний, аналітичний та графічний. Закон пропозиції. Функція пропозиції від ціни. Зміна величини пропозиції: переміщення вздовж кривої пропозиції. Нецінові фактори ринкової пропозиції благ. Зміна пропозиції під впливом нецінових факторів, її графічна інтерпретація. Виключення із закону пропозиції.

Взаємодія попиту і пропозиції: ринкова рівновага. Поняття рівноважної ціни, рівноважного обсягу, надлишку та дефіциту. Зміна стану рівноваги: павутиноподібна модель. Надлишок покупця та надлишок продавця, суспільні вигоди. Прикладні аспекти застосування аналізу рівноваги.

Поняття еластичності функції. Цінова еластичність попиту на благо. Коефіцієнт цінової еластичності попиту, способи його обчислення та діапазон значень. Типи цінової еластичності попиту.

Перехресна еластичність попиту на блага за їх ціною. Коефіцієнт перехресної еластичності попиту. Показники перехресної еластичності для благ-субститутів і комплементарних благ. Прикладне значення перехресної еластичності попиту.



Еластичність попиту за доходом. Коефіцієнт еластичності попиту за доходом, методи його обрахунку і параметри значень для нормальних та малоцінних благ.

Цінова еластичність пропозиції благ. Коефіцієнт цінової еластичності пропозиції, способи його обчислення і діапазон значень. Типи цінової еластичності пропозиції. Еластичність пропозиції за цінами факторів виробництва.

Голова фахової комісії  
к.е.н., доцент



М.Б. Чижевська